

ALS CATALANS

TOLOSA DEL Lenguadoc
1944

Ciutadans

L'unitat nacional creada per Isabel de Castella i Ferran d'Aragó, si hagués estat mantinguda amb tal seny que no ofengués l'autodeterminació de totes les regions ibèriques, segons llurs patriarcals tradicions i usatges seculars, hauria fet segurament una nació compacta i forta procedent de la vida vigorosa de cada país, com la salut del nostre cos prové del bon tremp i de la sanitat de cada un dels seus membres. Mes la centralització de dia en dia més absorbent, que assolí el grau màxim de dominació amb els Borbons, i singularment amb Felip V; produí una administració interior nacional tan desballestada i una intervenció exterior colonial i política tan inepte que fou el defalliment de la vida íntima religiosa, cultural i econòmica de la nació amb la caiguda de les relacions de la metròpoli envers les colònies i la pèrdua de l'influència política de les altres nacions.

Això dona alguna raó del total esfondrament de l'imperi espanyol obrat en les darreries dels s. XVIIIè, durant el XVIIIè i ultimament en el XIXè amb l'insurrecció de Cuba i Filipines. Aquesta total desfeta d'aquella Espanya, aon el sol mai no es ponía, causà una tristíssima dissolució i una immoralitat tan profunda, que l'història de Espanya de la darrera centúria no registra cap altra cosa remarcable que el trist teixit d'abalots polítics i cops militars que anaven sollant la bandera pàtria amb sang fratricida i amb fang de traidors. D'ací ha rejat l'immensa misèria nacional i l'insuficiència política en què tot el país vingué a raure, con igualment el menyspreu internacional qu'en fou la conseqüència necessària. No que la centúria XIX en fos aliena, mes en la present s'ha agreujat, com en totes les nacions, així també en la nostra qüestió obrera i social, l'industrial i l'agrícola. Tota aquesta pila de dificultats i el neguit consegüent curullà amb la Dictadura de Primo de Ribera, que clavà el cop d'estella mortal a la corcada monarquia espanyola, que sortí de les urnes del 12 d'avril de 1931 feta a miques.

L'aparició de la República semblà a molts un bal-

sem que ens venia per a curar, si més no per a amorosir, les nafres tan profundes, tan velles de la nació. Mes aquells mateixos ciutadans, qui o per llur incúria, o per llur egoïsme, o per llur traïdoria eren potser una causa principal de la decomposició interior del país, aquells mateixos ciutadans civils, militars, literats, religiosos i tot, que eren estat l'origen primer i més eficaç, o com atiadors, o com incubadors de tantes desgràcies; en lloc de fitar o de bastir una República Espanyola de benestar, de justícia i de pau cristiana, o bé en comptes de fer retornar pel mitjà llegítim de la voluntat nacional, manifestada en un plebiscit lliure de unes eleccions normals, una monarquia rejoyenida de tranquil·litat pública, de veritable progrés i de força política interior i exterior; des del primer dia començaren una lluita aferrissada per a enfonsar-la i ofegar-la i sotjaren de dur la traïdora felonía a fer l'alçament de Sanjurjo el 10 d'agost 1932, i no havent reeixit, dos anys després empenyeren a sota ma el cop del 6 d'octubre 1934, i resultant també insuficient, encengueren encara la rebel·lió del 19 de juliol 1936, acudint sense vergonya personal ni dignitat patriòtica a captar l'ajut del feixisme internacional, estre-

nyent els pactes amb Itàlia i Alemanya, que els havien de donar l'ignominiosa victòria, després de una guerra civil crudel i traidora: crudel per les mortandats realitzades al front i a la reraguarda, d'un costat i de l'altre, i traidora, per les vileses comeses i per les unions infames amb forces internacionals, les quals vingueren a Espanya per tal d'assajar-hi llurs armes i llurs ideologies, i endur-s'en els seus bens i les seves produccions.

El fatal acabament de la guerra civil espanyola amb el negre núvol que planà damunt Catalunya d'ençà, del gener de 1939, empenyé a l'exili centenars i centenars de catalans, que s'estimaren més la pèrdua de la pròpia llar, i la separació de llurs famílies, tot seguit de les infinites tragèdies dels camps i dels refugis i del treball en terres estrangeres, que raure en mans cudeles, mans bordes, mans anticatalanas. Emperò l'esperit malestruc i l'egoisme homeier, que després d'haver corcat l'ànima de la nostra terra, lliurà al perpetu enemic nostre la personalitat, les institucions i els furs de Catalunya i causà tan immensa desgràcia als catalans, així els que restaren com als que s'exilaren; continuà la seva

nefasta obra en terras hospitalàries, i les multituds de ciutadans dignes foren l'objecte de l'expeculació i de les vileses dels polítics, i ara no parlo dels estranys, sinó dels nostres mateixos dirigents. Tots sabem quin camí d'amargura signifiquen aquestes breus paraules i quin mortal calvari representen. I com si aquella passió no fos encara prou cruenta, la major partida dels refugiats hagueren d'afegir-hi les sofrances morals per les malvestats sense llei ni mida feles allà baix a casa nostra, amb els nostres familiars, amb els nostres amics, amb els nostres ciutadans benemèrits, amb les nostres institucions, amb la nostra cultura, amb tota la nostra vida nacional, amb la nostra llengua natural.

Catalans, després d'haver passat amb tantes suors mortals, un tràngul tan immens, tan increïble, ara que esperem retornar aviat a la Casa Pairal, a les pròpies llars o anem a refer-les i que veiem, esferents, les desferres físiques i morals, causades durant i després de la guerra civil en el Casal de Catalunya: si el bon seny no ens guia, si la calma d'esperit no ens detura, anem a caure en un gran perill, que engrandiria la prou dolorosa i sagnant desgràcia

de la Pàtria. De segur que endevineu prou que vull dir com podem caure fàcilment en el risc que la cremor de la venjança se'ns pugi al cap i llanci alguns folls a la salvatgia del foc i de la sang.

No germans de l'ànima, no : amb la sang i el foc jamai podrem alçar la casa nostra; ans amb el foc la destruim, en fem un munt de runes, i amb la sang afeguem l'amor, lliguem la llibertat, matem la vida ciutadana. I més que tot, cal parar esment que el foc engendra foc, i la sang clama sang. Desgraciadament mans principalment estranyes llançaren damunt de Catalunya dies plens de vergonya i de dol : més això no ens dona cap dret privat a revenges personals, sempre estèrils i aliadores d'inextingibles odis i de noyes barbaritats. Ningú jamai no té dret privat de pendre's la justícia per la seva ma, tret del cas d'estricta defensa pròpia, segons els dictàmens de la llei positiva : del contrari tothom veu aon anirem a parar. Catalunya prou tindrà bons jutges que daran a cadascú el seu merescut segons llei i raó. Que tots els ciutadans, doncs, que tinguin a fer algun càrrec a algú, que hagin de reclamar algún dret violat, per Déu i per la Pàtria que surtin a de-

nunciar-ho en la deguda forma i estiguin segurs que la justícia catalana darà a cada u el merescut talió de las seves iniquitats. Ben entès, però, que el ials denunciador no s'escaparà del just talió de la seva maliciosa o lleugera calúnnia. Que's desenganyin els ciutadans, reus de crim i de mort o de furt o de traidoria, no us valdrà d'amparar-se en l'impunitat de la revolta; car, pel contrari, en moments de perturbació pública és quan hi cal mostrar més seny humà i major dignitat ciutadana, que ofegui el desordre.

Asserenats, doncs, els esperits amb tal confiança, Catalunya serà afranquida per a lliurar-se amb delit a la reconstrucció nacional de la vida pública i privada.

Al meu parer, la reconstrucció nacional està vinculada als següents postulats :

1. La prosperitat i el bon nom d'una nació, com d'una família, depèn del tremp de treball i de l'encuny d'honoradesa dels sengles ciutadans. Si cada un d'ells hi posa tot l'ideal i tot l'esforç en el treball

individual i col·lectiu, tota la vida del país assolirà el màxim de benestar.

2. És un vell aforisme, nascut de la raó natural i confirmat de l'experiència quotidiana, que les coses petites amb la discòrdia creixen, i les més grans s'enderroquen amb la discòrdia.

3. La realització d'aquets dos principis suposa, com base fonamental, una molt alta moralitat, que sigui ferma de bones intencions i de procediments honestos, en tots els ordres i aspectes de la vida individual i col·lectiva de la ciutat.

4. Aquesta alta moralitat té per única deu inescapable i pura la pràctica constant i general de la llei de l'amor, el qual ofega, cremant-los, els egoïsmes personals i les traïdories polítiques, ell engendra i regula els nobles ideals particulars i col·lectius, ell finalment és l'aglutinant més fi i més ferm de les honestes relacions ciutadanes, així com la moralitat tan privada com pública d'una nació.

5. La consecució del bé social consistent en la pau ciutadana i en el benestar col·lectiu neix de l'encert

del regiment de la cosa pública: d'on se deriva l'obligació i responsabilitat, que tenen tots els ciutadans, als quals la ciutat confia el govern de la multitud i de la prosperitat pública.

No'm sembla pas que cap bon enteniment, dotat de rectitud, pugui refusar l'evidència d'aquets principis de raó natural i de sentit comú.

Suposat, doncs això, cal que tots i cada un dels ciutadans, refugiats o no, en arribar a llur casa o en refer la nova llar, després de la gran crisi passada, reflexionin molt atentament, com podran desplegar millor unes activitats, que fent el benestar personal i familiar, esdevinguin alhora de major transcendència per a la prosperitat general de la Pàtria. I amb això un cop trobada la manera més escaienta d'actuar les pròpies energies, és menester que sense defallences ni pessimismes estèrils tots els catalans es donguin de ple i amb constant tenacitat al treball, a la professió, a l'exercici propi de cada vocació particular.

Massa comprenc que les desil·lusions viscudes són més pròpies a trencar les ales de l'ideal que per al-

çar el vol de l'entusiasme. Ara bé l'home racional, sabent que l'història dels pobles és un teixit d'alts i baixos, de prosperitats i de desventures, ha de superar-se no cedint ni al pes del humans infortunats ni a les malifetes de la perfídia humana, sinó més bé vençant el mal amb paciència, amb coratge i amb elevació d'esperit. Emperò això no treu, ans bé recalca encara més la necessitat de rumiar amb serenitat d'esperit les coses passades escatint-ne l'origen i sospesant-ne les causes per a deduir-ne els alligonaments i les resolucions naturals, i pendre-les per a guies de la nostra vida venidora. Especialment és necessari d'aprofitar els desenganyos crudelíssims rebuts dels homes, que havent tinguda la confiança del poble, l'han traïda d'infinite maneres, primer dins de la Pàtria, després a l'estranger.

Per tal, aquells ciutadans, a qui o els alts estudis o la pràctica professional o l'experiència de la vida els suggereixen plans d'activitat tan d'ordre privat com públic, que podrien contribuir al progrés general, foren de pregar que volguessin exposar-los francament en escrits públics i en conferències o lliçons per a l'utilitat de tothom. I per a major es-

tímul les institucions públiques o privades haurien de convocar comissions o assemblees, i caldria que proposessin premis per a l'estudi de realitzacions o de plans que ajudessin al major foment i millora del bé comú. No hi ha perquè determini ara en concret cap ordre, ni lloc, com sia que la intenció del present escrit, s'extén a tot el territori nacional i abraça tots els ordres de la vida social i humana, segons les capacitats morals i materials dels Catalans i de Catalunya.

Aquesta tan cobejada prosperitat del bé comunal jamais podrà ésser degudament atesa de cap poble, qu'ell mateix no disfruti de la tranquil·litat de l'ordre públic, com conseqüència necessària de la sabiduria i de l'equilibri d'un bon govern. I vet ací on rau la preocupació màxima de la nova Catalunya: de l'encert que tot el poble català tingui en aquest primer moment de reconstrucció nacional catalana, en triar els homes als quals confii el govern i l'administració de la cosa pública, depén la pau i el benestar de la Pàtria.

Deu m'en guard d'atjar odis ni burxar rancúnies : crec, però, i és el sentiment general, que la tranquili-

tat pública exigeix que els homes que per inèpcia, per feblesa (gosaré dir-ho) per traïdoria dugueren la Pàtria Catalana a la seva ruïna i vergonya; han d'ésser exclosos absolutament de qualsevulla càrrec de govern o d'administració pública: més ben dit, ells mateixos, si no són mancats de bons sentiments naturals, ni s'hi presentaran.

Primer de tot caldrà que un plebiscit general i lliure de tota la Catalunya determini quina mena de forma política prefereix, si vol ésser un estat independent, absolut o federal, o una regió autònoma dintre de l'Estat espanyol, o una província governada de Madrid. Per a tal plebiscit hauria d'ésser vedada tota propaganda oral en aplecs i reunions. Unicament hom imprimiria un folletó destinat al poble, que resumís amb tota veritat i justesa els fonaments racionals en prò i en contra de cada una de les tres posicions, i per les parets hom fixaria uns cartells, que en sintetitzessin el contingut en breus paraules.

Segonament, d'acord amb la voluntat de Catalunya caldria convocar les eleccions municipals i les subsegüents conforme amb l'hípòtesis escollida o de

la seva independència absoluta o federal o de la seva autonomia regional, o de la seva forma provinciana.

Tot el que acabo de dir, n'hi haurà que creuran que potser representa més aviat un bell somni que no pas una vera realitat, un ideal possible, però poc probable. És cert: ara que, si per les deficiències humanes, que en lloc ni en res del món no poden mancar, hem de estar-nos de dir i de planejar i de fer tal com l'il·lusió i la bona voluntat ens dicten; mai no arribarem en lloc; sempre trobarem un lleó atravesat pel camí i barrant el pas. Així és que les deficiències tanpoc no han d'ésser motiu per abandonar-nos a la rutina de les institucions i a les misèries de la vida. Elles en tot cas més bé seran un esperó més viu que ens activi la cura de reduir les deficiències individuals i col·lectives: un atent i sincer examen d'elles sera un espill que ens mostri les errades comeses, i ens assenyali els bons camins de la salut pública i de la felicitat privada: així mateix la consideració d'elles ens ha de revelar quines virtuts personals i domèstiques, professionals i ciutadanes ens calen per a que la nostra vida privada i les nostres relacions familiars i polítiques siguin adients a l'honradesa personal envers els nostres

superiors, iguals o inferiors, respecte de nosaltres mateixos, de la pròpia llar, de la comunitat ciutadana i universal.

Fóra massa llarg i tanmateix impertinent de descapdellar ací les virtuts domèstiques i els deures públics, qu'imposa tan la dignitat de l'home com la noblesa del ciutadà. Emperò tot el que ara, hom podria dir s'inclou en els dos manaments, que de menuts aprenguérem: « Amaràs iéu sobre totes les coses, i el próisme com tu mateix ». Car si Déu amàvem amb vera fe sobre totes les coses, rebrem una llum clara i certa, que ens guii amb seguretat d'esperit pels viarans de la vida personal, social i ciutadana, i sentirem una vigoria de cor que ens mantingui serens i incommovibles en les sengles posicions del nostre deure ofegant quan calgui, els nostres desordenats instints i abaten l'abalot de les lluites i contradiccions. Si Déu amàven amb vera fe, fe pràctica, brollarà també del pit nostre un àgil braó que ens meni a fer i a estendre el bé particular i col·lectiu, d'on neixarà el benestar propi i el progrés de la societat i per consegüent la glòria de la Pàtria.

Si el próisme amàvem amb vera caritat, com nosaltres mateixos, no tan sols tallarem d'arrel i cremarem tota mala llei d'egoïsmes, d'envejes, d'injustícies, tenint present el refrà natural i cristià « el que ne vulguis per a tu, no vulguis per a ningú », sinó també serem enduts a fer el bé amb tot-hom, que redundarà en benefici del próisme en general i particular de la Pàtria.

Per tant que tots els catalans vulguin escoltar, i posin al cor seu la paraula del Mestre i llum del món « tot el que voleu que els homes facin per vosaltres, feu-ho vosaltres per ells (Mt 7, 12), perquè amb la mesura mateixa amb que haureu mesurat, hom us mesurarà » (Lc 6, 38).

De la mateixa font de caritat individual i col·lectiva brollarà també un altre efecte inestimable, val a dir, que tots els ciutadans esdevinguin un cor i una ànima, d'on ragi aquella unió i concòrdia que faci la Pàtria, com un esquadró bon ordenat invencible. Del contrari s'averarà en Catalunya (prou en tenim tristíssima experiència) la dita de Jesús, nostre senyor i mestre que « tot regne dividit contra ell mateix, no subsistirà pas, sinó que caurà casa so-

bre casa (Mt 12, 25; Lc 11, 17). A la clara llum d'aquests alts principis i guiats d'aquestes màximes saludables, catalans, fills de la dolça Catalunya, escampats arreu del món, escolteu amantents la veu de la Pàtria, que després del gros temporal passat, ens convida a tots al retorn a la Pàtria, a la reconstrucció del gloriós Casal de Catalunya. Acudim-hit tots. Posem-s'hi tots amb noble ideal, amb consell serè, amb gran delit.

CATALANS, amunt, amb fort coratge, tots a una.
¡VISCA CATALUNYA !

24 juny 1942.

BIBLIOTECA
DE
MONTSERRAT

Secció 8

Format 12º

Número 10

F a